

DÜNYA TİCARETİNDE GLOBELLEŞMENİN SİYASAL SONUÇLARI: KIBRIS VE IRAK^(*)

M. Sadık ACAR^(**)

ÖZET

Tarih boyunca ticarete “serbestî” ve “müdahalecilik” tezleri tartışma konusu olmuştur. Amaç serbestî olmasına karşın yaşanan gerçek müdahalecilikle sonuçlanmıştır. Fakat teoriler serbestî varsayımı üzerine kurulmuş, müdahale istisnai bir durum kabul edilmiştir. Globalleşme günümüzde liberalizm/serbestî deyimlerinin yerini almıştır. Liberalizm mal ve hizmet hareketlerinde serbestiyi esas alırken globalleşme, “finans kapital” in serbestisi anlamında kullanılmaktadır.

Ticaret tarih boyunca ülkelerin dış politikasının şekillenmesinde rol oynamıştır. Dünya’da son günlerde yaşanan gelişmeler bunun nedenidir. ABD’nin Irak konusunda ısrar etmesinin altında yatan gerçek, Atlantik Okyanusundaki ticari faaliyetlerin gerilemesi karşısında, Pasifik Okyanusundaki ticari faaliyetlerin artması nedeniyle rantların Uzak Doğu ülkelerinde toplanmasıdır. Bu yüzden Avrupa Akdeniz ve Orta Doğu yoluyla Uzak Doğudaki ticari faaliyetlere yaklaşmak isterken ABD de aynı nedenle bu bölgeleri denetim altına almak istemektedir. Burada Türkiye’nin coğrafi konumundan kaynaklanan bir önemi vardır.

Anahtar kelimeler : Globalleşme, Dünya Ticareti, Uluslararası Siyaset, Orta Doğu, Kıbrıs, Irak.

1. Giriş

Tarih boyunca ticarete “serbestî” ve “müdahalecilik” tezleri tartışma konusu olmuştur. Genellikle hemen hemen her dönemde yaşanan gerçek, müdahalecilik; arzulanılan amaç da serbestî olmuştur. Bugünkü standart iktisat teorisi de, esas itibarıyla serbestî varsayımı üzerine kurulmuş, müdahale ise istisnai bir durum olarak görülmüştür. Oysa İkinci Dünya Savaşından sonra fiilen yaşanan durum, Avrupa ülkeleri ve ABD’nin iktisadî hayata çeşitli araçlarla müdahale etmeleri olmuştur. Bu ülkeler, bugünkü durumlarına belki de bu sayede gelmişlerdir.

Globalleşme, eskimiş ve oldukça yıpranmış bir deyim olan “liberalizm”/ “serbestî” yerine kullanılmaktadır. Ancak bu iki kavramın içeriklerinde bir nüans da vardır. Bu nüans, liberalizmin daha çok, mal ve hizmet hareketlerinde serbestiyi esas kabul etmiş olması, “globalleşme”nin ise sermaye ve özellikle “nakdî sermaye”/ “finans kapital” hareketlerinde serbestiyi ifade etmesidir. Ancak liberalizm uluslararası emek hareketlerini, tâlî bir olay

(*) 10 Nisan 2003 tarihinde Ege Ordu Komutanlığında sunulan tebliğin gözden geçirilmiş halidir.

(**) Prof.Dr., D.E.Ü. İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, İzmir.

olarak gördüğünden engellememişti. Globalleşme buna da pek cevaz vermemektedir.

2. Dünya Ticaretinde Globalleşme

Teorik ve akademik çalışmalarda yukarıdaki genellemeler bir varsayım olarak benimsenmekle birlikte, uygulamada gelişmiş ülkelerin işine geldiği alanlarda mal ve hizmet hareketlerinde serbestî kabul edilmekte, işlerine gelmeyen alanlarda –tekstil kotalarında olduğu gibi- çeşitli engeller ortaya konmaktadır. Ama esas itibariyle günümüzde mal hareketlerini, Dünya Ticaret Örgütü (WTO/DTÖ) eliyle serbestleştirmek istenmektedir.

Kavramların, rasyonel ve akademik içeriklerini bu şekilde ortaya koyduktan sonra, dünya ticaretindeki empirik olaylara bakarak bir değerlendirme yapmak gerekmektedir.

Bugün dünya ticaretindeki “globe” çapında bir entegrasyon eğilimi olduğu kadar, bir disentegrasyon eğilimi de vardır. Bu disentegrasyon eğiliminin dünya ticaretinin “Trans-Atlantik” ve “Pasifik/APEC” ülkeleri arasında olmak üzere iki çekim alanında odaklandığı görülmektedir. Bu iki çekim alanının karşılıklı etkileşimi, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu ülkeleri üzerinde bir rekabete yol açmaktadır. Şimdi bu iki ticaret alanını ana hatlarıyla karşılaştıralım.

Avrupa, Roma İmparatorluğu zamanında Akdeniz ticareti yoluyla zenginleşmişti. İpek Yolunun açılmasıyla (M.S. I. yüzyıl) Avrupa ve Uzak Doğu birbirlerine yaklaşmış ve dünya ticaretinde kendi şartlarına göre bir globalleşme ortaya çıkmıştı. Çin ve İran Uygarlıkları bu sayede atılım yapmış, Türk ve Arap Uygarlıkları tarih sahnesine çıkmış; Anadolu’da Bizans, Irak’ta Abbasî Uygarlıkları bu ticaretin rantlarıyla ileri düzeylerine ulaşmışlardı. Ancak bu dönemde, Uzak Doğu ile Orta Doğu arasındaki ticaretin daha hızlı gelişmesi, Avrupa’yı kenarda bırakmış; böylece Avrupa ticaretin rantlarından pek az bir pay almıştı. Avrupa bu gerilemeyi önlemek için Haçlı Seferlerine başvurmuştu.

Ancak XV. yüzyıldan itibaren keşiflerle dünya ticaretinin odakları yer değiştirmiştir. Artık, Akdeniz’deki ticarî faaliyetler okyanuslara kaymıştır. Bundan böyle okyanuslara kıyısı olan ülkeler ticaretin rantlarını paylaşacaklardır. Amerika’nın keşfi, Atlantik ülkelerinin ön plana geçmesine imkân vermiş, özellikle iki Kıt’a arasında yer almış olan Britanya Adası, dünyanın yeni merkezi olmuştur.

Kısaca, diyebiliriz ki, Avrupa’yı bugünkü müreffeh durumuna getiren, Atlantik Okyanusundaki ticarî faaliyetler olmuştur. Pasifik Okyanusu ise, dünyanın arka tarafı olduğundan ticaretten uzak kalmış, sadece Avrupalıların

istedikleri ölçüler içinde kolonyal ticarî faaliyetlere sahne olmuştur. Bu da Uzak Doğu'nun gerilemesine ve sömürgeleşmesine yol açmıştır.

Oysa bugün, dünya ticaretinde Pasifik Okyanusu, Atlantik'in önüne geçmiş durumdadır. Artık uluslararası ticaretin rantları daha çok Uzak Doğu-Pasifik ülkelerinde toplanmakta, Avrupa ikinci planda kalmaktadır. Bu da Avrupa'yı Uzak Doğu'ya ulaşmak için yeni politika arayışlarına ve ABD ile rekabete sürüklemektedir. Şimdi bu iki çekim merkezini bazı temel sayılarla karşılaştıralım.

Bugün Avrupa Birliği'ne (AB'ye) dahil 15 ülkenin toplam nüfusu 380 milyondur. APEC'i oluşturan 21 ülkenin nüfusu ise 2,5 milyardır.

2002 yılı verilerine göre AB'nin GSYİH'si yaklaşık 9 trilyon ABD dolarıdır. Bu da fert başına düşen 25.000 \$ gelir demektir. Son yıllarda AB ve dünya ekonomisinde büyümenin yerini durgunluk almıştır.

APEC ülkelerinin toplam GSYİH'si 19,5 trilyon ABD dolarıdır. Bu da fert başına 7.800-8.000 ABD doları demektir. Ancak bu dağılım homojen değildir. Örneğin Çin'de kırsal kesimde fert başına gelir 285 \$ civarında olduğu halde kentsel kesimde 830 ABD doları civarındadır (China and World Economy, 2003:1). Çin'in büyüme hızı dünyadaki durgunluğa rağmen %7,3'tür. Bu oranın 2003 yılında %7,9 olması beklenmektedir.

AB'de işsizlik %8,2'dir. Bu oran 25 yaş grubunun altında %16,2'ye çıkmakta, yani ikiye katlanmaktadır. Hatta daha zengin olan 11 AB ülkesinde bu oranlar sırasıyla %8,9 ve %17,1'e yükselmektedir (EUROSTAT Yearbook 2002:28).

2001 yılı verilerine göre AB'nin ihracatı 2.291 milyar \$; ithalatı 2.334 \$ milyar olmak üzere toplam ticaret hacmi 4.625 \$ milyardır. APEC'in ihracatı ise, 2.700 milyar \$, ithalatı 2.969 \$ milyar olmak üzere toplam yaklaşık 5,7 trilyon dolardır. Dünya ticaret hacmi 12,5 \$ trilyon civarındadır. Buna göre AB'nin dünya ticaretindeki payı %36, APEC ülkelerinin payı %46 civarındadır (Bilateral Trade Relations(update 2002), <http://europa.eu.int/comm/trade/bilateral/data.htm>).

ABD ise hem bir Atlantik, hem de bir Pasifik ülkesidir. ABD'nin 2001 yılı fert başına GSYİH 40.000 \$, ihracatı yaklaşık 8.000 \$ milyar, ithalatı yaklaşık 1,3 trilyon ABD doları olmuştur. ABD'nin dünya ticaretindeki payı ithalatta yaklaşık %24, ihracatta yaklaşık %16'dır. Büyüme hızı %0,3'tür. ABD'nin ihracatının GSYİH'deki payı %7,1, APEC'in % 12,8'dir.

Öte yandan Atlantik Okyanusundaki ticaretin tamamı Avrupa ve Amerika ülkeleri arasında değildir. Hem AB, hem de NAFTA ülkeleri kendi

içindeki ticareti artırmaktadırlar. 2001 yılında NAFTA ülkeleri, toplam ticaretinin %55'ini kendi aralarında gerçekleştirmişlerdir. Hatta Kanada, ihracatının %87'sini ABD'ye yapmıştır. AB'nin ticaret hacminin de %70'i kendi içinde gerçekleşmiştir. Ancak bu yeterli değildir, çünkü Atlantik'in iki yakası arasındaki ticaret hacminde giderek bir düşüş gözlemlenmektedir. Örneğin 1990 yılında dünya ticaretinin %42,9'a yakını Atlantik'te, %26.6'sı Pasifik'te gerçekleştirilmiş olmasına rağmen, bu oranlar 1995'te sırasıyla %37,6 ve %33,2 olmuştur. Bugün ise dünya ticaretinin %47'si Pasifik Okyanusu'nda yapılmaktadır(Asia Pasific Economic Cooperation (APEC) (mart 2003) http://www.apecsec.org.sg/whatsnew/press/factsheet_APECInfo.html, (05/03/2003)). Bunda Atlantik'in payı %22 civarındadır. Hatta AB'nin kendi içindeki ticaretini dışlarsak APEC'in dünya ticaretindeki payı %59,6'ya yükselmektedir (APEC Report, 2002).

Öte yandan APEC ülkeleri de kendi aralarındaki ticareti artırmaktadırlar. Bu ülkeler 1991 yılında toplam ticaretinin %63,8'ini kendi aralarında yapmakta iken, bu oran 2001 yılında %73,2'ye yükselmiştir. Bundan başka bu ülkelerin ABD ve Avustralya gibi diğer Pasifik ülkeleriyle olan ticaretleri giderek artmaktadır. Örneğin, APEC'in ABD ile yaptığı dış ticaretin, %24,8'i Çin'e aittir (European Union And Its Main Trading Partners (2000) Economic And Trade Indicators, http://europa.eu.int/comm/trade/pdf/bilstat/econo_usa.xls, update 2002).

3. Siyasal Sonuçları Bakımından Globalleşme: Kıbrıs ve Irak

Bütün bu gelişmeler, Avrupa'nın, dünya ticaretinden aldığı payın azalmasına yol açmaktadır. Bu gidişatı önlemek için AB'nin, APEC ülkeleri ve özellikle büyük bir pazar olan Çin ile ticaretini geliştirmesi gerekmektedir. Avrupa bunun bilincindedir ve Uzak Doğu'ya ulaşmaya çalışmaktadır. Nitekim AB'nin ithalatında APEC'in payı 1980 yılında %35,3 iken, 2001 yılında %54,6 olmuştur; ihracatta ise bu oran 1980'de %28,6 iken, 2001'de %50,4'e çıkmıştır (European Union And Its Main Trading Partners (2000) Economic And Trade Indicators, http://europa.eu.int/comm/trade/pdf/bilstat/econo_usa.xls, update 2002).

Bütün bu rakamların toplu değerlendirmesi Trans-Atlantik ticaretinin gerilediğini, Pasifik'teki ticarî faaliyetlerin geliştiğini göstermektedir. Bunun sonucu, uzun dönemde Avrupa'nın yoksullaşması ve gerilemesidir. Uzak Doğu ülkeleri ve özellikle Çin, geleceğin dünyasında önde giden ülkeler olacak gibi görünmektedir.

Avrupa, bu gerilemeyi önlemek için Uzak Doğu'ya ulaşmak zorundadır. Bunun için önce Doğu'ya doğru uzanan bir su yolu olan Akdeniz'i

denetlemesi gerekir. Akdeniz'in Batısı ve Ortası zaten kendi denetimindedir. Ama "Orient" denen Doğu Akdeniz'in tam bir denetim altına alınabilmesi için, Kıbrıs'ın ele geçirilmesi gerekir. Kıbrıs'ı denetleyen ülke, Mısır ve Süveyş Kanalı üzerinde etkili olabilir. Buradan hareketle Kızıl Deniz yoluyla okyanuslara ulaşılır. Bugün Arap Denizi ve Hint Okyanusu Pasifik'in birer körfezi durumundadır. Ama bu denizlere ulaşmak için Doğu Akdeniz'in güvenlik altına alınması ve bunun için Kıbrıs'a sahip olunması gerekmektedir. Britanya'nın Kıbrıs'taki üsleri (Dikelya ve Agrotori) Avrupa'ya güven vermemekte ve hatta belki de güvensizlik vermektedir. Çünkü Britanya'nın ne kadar Avrupa sayıldığı, AB üyeliğine rağmen tartışma konusudur. Zaten bugünkü Irak bunalımında da Britanya Avrupa'ya aykırı hareket etmektedir. Bu bakımdan Avrupa, Kıbrıs'ta kolayca yönlendirilebileceği zayıf bir yönetim isteyecektir. Türkiye gibi kendi bölgesinde iddialı ve gelecekte belki daha önemli olmaya aday bir ülkenin Kıbrıs'ta söz sahibi olması, Avrupa'nın uzun dönemli çıkarlarına aykırı düşebilir. İşte bu yüzden Avrupa, Ada'daki Türk varlığına ve Türkiye'ye haksızlık etmekte ve Rum varlığını taşeron olarak kullanmak istemektedir. Türkiye ne kadar ödün verirse versin, Avrupa uzun dönemli çıkarları bakımından daha fazlasını isteyecektir. Hatta, Türkiye'nin Akdeniz'deki uzun kıyısı sebebiyle "Orient"i denetliyor olması da Avrupa için bir sorundur. Kıbrıs, AB'nin üyesi sıfatıyla Avrupa'nın bir parçası olunca, sıra Türkiye'nin Akdeniz'deki egemenliğinin tartışılmasına gelebilir. Türkiye Avrupalı olma tutkusundan sıyrılıp, konuyu daha rasyonel ve nesnel açılardan irdeleyerek ödunculükten vazgeçmelidir. Bunun için Türkiye, 1960 Anlaşmalarındaki haklarını korumalı ve kullanmalı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni desteklemeye devam etmelidir*.

Avrupa'nın Doğu'ya uzanan yolu üzerinde iki büyük ülke, iki büyük engel oluşturmaktaydı. Bunlardan birincisi Yugoslavya idi ve tasfiye edilmiştir. Avrupa'nın Balkanlar'da etnik soykırımı seyirci kalması, bu savaşı onun tetiklemiş olmasındandır. Uygur(!) Avrupa'nın hasis menfaatleri Yugoslavya'nın etnik çatışma yoluyla dağılmasını gerektirmiş ve gereken yapılmıştır.

Ama Türkiye çetin çıkmış ve bölücülüğe karşı direnmiştir. Türk toplumu ırka dayalı bir kavim değil, yurttaşlık bilincine dayalı bir ulustur. "Türk" kavramı, yalnızca Oğuz kavminden olanları değil, Anadolu'daki diğer bütün kavimleri de kapsayan bir sentezdir. Bu bakımdan Türk-Kürt ayrımı yapmak zaten anlamsızdır ve Avrupa'nın aydınlanma felsefesine de aykırıdır.

* Avrupa'nın Türkiye'ye bakışı hakkında daha geniş bilgi için bkz. Manisalı (2001).

Ancak Avrupa, Doğu'ya uzanan yolu üzerindeki engeli aşmak için, asırlardan beri savunduğu değerlere ihanet etmiştir* .

Bu arada Uzak Doğu'daki Çin de Avrupa'ya yaklaşmaya çalışmaktadır. Çünkü, o da ABD ve diğer APEC ülkelerine bağımlı kalmak istememekte, alternatif pazarlar aramaktadır. Bunun için Batı'ya yönelmekte ve Avrupa'ya sıçramak için Orta Doğu ile ilişkilerini geliştirmek istemektedir. Üstelik Çin, bir petrol ihracatçısı iken, şimdi bir petrol ithalatçısı olmuştur. Çin, ya Rusya'dan ya da Orta Doğu'dan petrol ithal etmek zorundadır. Siyasî ve ekonomik sebeplerle Çin, Orta Doğu'dan petrol ithal etmektedir. Bundan başka Çin, Irak ve İran'la bazı ikili anlaşmalar imzalamıştır (Downs,2000:45-49) ve basında söz edildiğine göre bunlar arasında savaş teknolojisi transferi de vardır.

Tarihte Basra Körfezine hâkim olan güçler Doğu-Batı ticaretini denetlemiştir. Bugün de Çin ve Avrupa, Irak'ı denetlemek istemektedirler. Bugün Orta Doğu'nun Asya'ya ihracatı 112 milyardır \$ ve toplam ihracatının %47,3'ünü oluşturmaktadır. Orta Doğu'nun Avrupa'ya ihracatı ise 39 milyardır \$ ve bunun da payı %16,5'tir. Buna karşılık Avrupa'nın Orta Doğu'ya ihracatı 60 milyardır \$. Çin'in ihracatı ise 7,2 milyar \$ olup Avrupa'nın çok gerisindedir. Çin'in Orta Doğu'dan yaptığı ithalatın değeri 9,16 milyar \$ olup, hemen hemen tamamı petrolden oluşmaktadır ve Çin ekonomisi geliştikçe bu rakam büyüyecektir (World Trade Organization (2000), http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2002_e/its02_toc_e.htm).

Bu şartlara göre Basra Körfezi, çok eskiden olduğu gibi ticarî bakımdan önem kazanmaktadır. Üstelik bu kez ABD gibi çok daha uzaklardaki bir ülke de hem Orta Doğu petrolüne giderek daha bağımlı olmakta, hem de petrol olmazsa bile Doğu-Batı ticaretinin rantlarından pay alabilmek amacıyla Basra Körfezini denetlemek istemektedir. ABD'nin Orta Doğu'ya ihracatı 20 milyar \$, ithalatı 40 milyar ABD Dolarıdır. Bu rakamlar ABD için çok büyük olmasa da, gelecekte ABD'nin artan petrol ihtiyacı bu rakamı büyütecektir. Üstelik, bu bölgenin Avrupa ve Çin gibi rakiplerin denetimine geçmesi, petrolün yanı sıra, globalleşen dünya ticaretinin rantlarının paylaşılması bakımından da ABD için bir sakıncadır.

Bugün Çin, AB ve ABD arasında, globalleşen dünya ticaretinin denetimi ve rantların paylaşımı bakımından bir rekabet vardır. Bu rekabet sonunda, ABD ve Britanya Irak'ı işgal hareketine girişmiş, AB'nin büyük ortakları Almanya ve Fransa bunu önleyememiştir. ABD'nin Kuzey Irak'taki aşiretleri organize ederek Irak'ın bütünlüğünü tehlikeye atması, bölge ülkeleri

* Atatürkçü anlamda ulusçuluk için bkz. Oklem (1977,ss.114-117).

ve bu arada Türkiye ile olan ilişkilerini bir hayli zedelemiştir. Ancak, emperyalist/işgalci güçler daima marjinal grupları ekseriyete karşı kullanma yolunu seçmişlerdir. Marjinal gruplar, ana kitleye aykırı ve muhaliftirler; çoğu zaman istismar kompleksi içindedirler. Eğer bu gibi gruplar ana kitle ile ekonomik bir entegrasyona gidememişse ve ayrıca kültürel bakımdan farklı bir kimliğe de sahipseler, emperyalist güçlerce kışkırtılmaları çok kolay olmaktadır*. Özellikle aşiret ve tarikat gibi, birey kavramına yabancı totaliter örgütlenmelerde, grup liderlerinin elde edilmesi, grubun bir bütün olarak ele geçirilmesine imkân vermektedir. ABD Kuzey Irak'ta bu kolay yolu seçmiştir. ABD'nin, bu uç grupları, bölgenin büyük devletlerine tercih etmesi, ucuz petrol hesabının yanı sıra, daha büyük bir menfaatin hesabına dayalı olabilir.

Avrupa'nın büyük devletleri de, ABD ile yarışırken, aynı bölgede kendi siyasî araçları olacak marjinal grupları oluşturmak istemişlerdir. Bunun için Türkiye'de etnik sorunlar yaratmak amacıyla PKK terör örgütüne destek vermişlerdir. Almanya ve Fransa gibi ülkelerin, Türkiye gibi büyük bir ülkenin dostluğu yerine, bir terör örgütünü tercih etmeleri, yalnızca kendi içlerindeki göçmen işçilerden çekinmeleriyle açıklanamaz. Elbette bu göçmen işçilerin varlığı ve bir bütün halinde olmaları, bu ülkelerin ırkçı geleneklerine göre bir tehlike sayılabilir. Ama asıl amaç, Türkiye gibi bir ülkeyi aykırı gruplar eliyle kargaşaya sürüklemek, arabulucu rolüyle ülkenin iç işlerine karışmak ve böylece ülkeyi denetlemektir. Hatta Avrupa'nın küçümsediği bu bölgeyi, mümkünse Türkiye'den kopardıktan sonra, Türkiye'yi AB üyesi olarak almak, gizli bir amaç olabilir. AB'nin Güneydoğulu insanımızı kışkırtması, onları benimsediğinden değil, aksine onlarla bütünleşmek istemediğinden olabilir.

Ne var ki, AB'nin Türkiye'deki işi, ABD'nin Irak'ın kuzeyindeki işi kadar kolay olmamıştır. Her şeyden önce Atatürk Devrimleri, Türkiye'de aşiret ve tarikat bağlarını gevşetmiş; şehirleşme, ulaşım ve haberleşme, tarımda modernleşme ve sanayileşme yolunda ilerlemeler, "birey" ve "yurttaş" olma kavramlarının gelişmesine imkân vermiştir. Bu yüzden Avrupa ülkeleri Türkiye'de kullanabilecekleri bir kabile bulamamışlar, bir terör örgütü yaratma yoluna gitmişlerdir. Bu terör örgütü geniş halk yığınlarından destek alamamış, ancak baskı uygulama ve uyuşturucu ticareti gibi faaliyetleri sebebiyle bazı maceracı gruplardan destek alabilmiştir. Bu arada Türk basını ve medyasındaki yabancı hayranı yarı aydınların da bir rolü olmuştur. Ama yine de Türk ulusu, terörü denetim altına almış ve Avrupa ülkelerinin eli boş kalmıştır. Bu bakımdan ABD, Avrupa'ya göre bölgede daha avantajlıdır, denebilir.

* Devletlerin iç işlerine karışma konusunda bkz., Gönülbol (1979, ss.152-163).

4. Sonuç

Avrupa, açılmakta olan İpek ve Baharat Yollarının denetimini ele geçirmek için Kıbrıs'a sahip olmak ve Güneydoğu Anadolu'da marjinal bir grup yaratmak isterken çelişkiye düşmüş, kendisini ABD karşısında zayıflatmıştır. ABD'nin Irak'ı ve Basra Körfezini denetim altına alması Avrupa'nın aleyhinedir. Ama aynı Avrupa hâlâ bölgenin güçlü ülkesi Türkiye'yi rahatsız edecek girişimlere devam etmektedir. Avrupa'nın tarihsel refleksinden kurtulması ve 19. asırdan beri hazırladığı Kürt kartından birden vazgeçmesi kolay olmayabilir. Ancak akıl, Avrupa'nın Türkiye'ye daha çok ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Avrupa Uzak Doğu'ya yaklaşmak istiyorsa Türkiye'yi parçalamayı değil, onu kazanmayı düşünmelidir. Uluslararası ilişkilerde, husumete daima barışçı bir alternatif bulunabilir. Yeter ki rasyonel düşünülebilin.

ABSTRACT

THE POLITICAL OUTCOMES OF GLOBALISATION IN WORLD TRADE: CYPRUS AND IRAQ

There has been a controversy between the theses of "liberalism" and "interventionism" in the history. Although the original aim was liberalism, the final outcome of today's globalism is the interventionism. Since the theories grounded on the existence of liberalism, interventionism was assumed to be an exceptional circumstance. In today's terminology, the term of liberalisation is replaced by globalisation. While liberalism base on the grounds of free movement of goods and services, "globalisation" is commonly used to address the ability of free movement of "financial capital".

Trade, in the history, has had a role in shaping countries' foreign policy. Recent developments in today's world are the evidence of this fact. The main reason of the USA's ongoing insistence on the Iraq issue is the accumulation of the rents in the hands of Far East countries. This is due to the fact that the trade activities in the field of Atlantic Ocean reduced, while trade within the Pasific Ocean countries increased. Thus, Europe wishes to approach to trade in the Far East via the Mediterranean and the Middle East. The USA on the other hand tries to control those regions for the same reason. Turkey, here, has an importance arising from her geographical situation.

Key Words: Globalisation, world trade, international politics, Middle East, Cyprus, Iraq.

KAYNAKÇA

- APEC Report 2002, <http://www.apecsec.org.sg/whatsnew/press/factsheet-APECInfo.html>, 05.03.2003
- Bilateral Trade Relations, <http://europa.eu.int/comm/trade/bilateral/data.htm>, update 2002
- China and World Economy, "The People's Republic of China" , 2003.
- DOWNS Erica Strecker ,*China's Quest for Energy Security*, Rand Pub. p.45-49, <http://www.rand.org/publications/MR/MR1244/>
- MANİSALI Erol, *İçyüzü ve Perde Arkasıyla Avrupa Çıkmazı: Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri*., Otopsi Yayınevi,2001, İstanbul
- EUROSTAT Yearbook 2002.
- GÖNLÜBOL Mehmet, *Uluslar arası Politika*, (İkinci Baskı) S yayınları 16, Sevinç Matbaası Ankara, 1979, s.152-163.
- OKLEM Necdet, *Türk Devrim Tarihi*, Ege Üniversitesi Ellinci Yıl Yayın No:3, 1977, İzmir, s.114-117.
- WTO, International Trade Statistics 2002, http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2002_e/its02_toc_e.htm